

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๒ /๒๕๕๘

เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีร้องเรียนว่าบุตรชาย เสียชีวิตในขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำ

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๕๖/๒๕๕๖ ว่า บุตรชายของตนเสียชีวิตในขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำ แต่ไม่ได้รับความเป็นธรรมและการเยียวยาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงขอให้ตรวจสอบและสอบสวนการเสียชีวิตดังกล่าว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ที่ใช้บังคับในขณะเกิดเหตุและตรวจสอบ) ได้วางหลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ว่าการใช้อำนาจของรัฐไม่จะเป็นการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย จะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนด้วย ซึ่งการจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ หากบุคคลใดเห็นว่าตนเองถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ก็สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ สำหรับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมนั้น รัฐธรรมนูญฯ ได้รับรองและคุ้มครองให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิกิริยาต่อตนเอง นอกจากนี้ สำหรับผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา ยังมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติด้วย อีกทั้ง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ยังได้บัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับระบบงานราชทัณฑ์ที่เหมาะสมของรัฐต่าง ๆ ว่า ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย รัฐที่เป็นภาคีจึงต้องมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามหลักการที่ปรากฏในพันธกรณีระหว่างประเทศดังกล่าวด้วย

จากการตรวจสอบ เห็นว่า เรือนจำได้สอบสวนข้อเท็จจริงการเสียชีวิตและกำชับให้เจ้าหน้าที่ของเรือนจำดำเนินการตามมาตรการป้องกันผู้ต้องขังฆ่าตัวตาย อันเป็นมาตรการในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาลักษณะนี้ขึ้นอีกในอนาคตตามอำนาจหน้าที่แล้ว อย่างไรก็ตาม เรือนจำยอมที่จะต้องมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังหรือระงับเหตุเมื่อมีกรณีผู้ต้องขังทำร้ายร่างกายกันเอง รวมไปถึงควรมีการปรับปรุงกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริง อันจะเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขังสำหรับการดำเนินการของสถานีตำรวจนั้น เห็นว่าการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีความหละหลวมบกพร่อง กล่าวคือ ไม่ให้พนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนในกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้สิทธิในการเข้าถึง

กระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายเกิดความล่าช้า ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายในคดีนี้ สำหรับสิทธิของผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐนั้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยการใช้บังคับกฎหมายเพื่อให้สิทธิของผู้เสียหายดังกล่าวข้างต้นได้รับการคุ้มครองตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้ว รวมไปถึงผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาล ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ (ที่ใช้บังคับในขณะเกิดเหตุและตรวจสอบ) ให้การรับรองและคุ้มครองไว้อีกทางหนึ่งแล้ว

มาตรการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วจึงเสนอแนะมาตรการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๑. ให้กรมราชทัณฑ์ เข้มงวดกวดขันการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือผู้ที่เข้ามาอยู่ในความดูแลตามนโยบายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้มีความปลอดภัย มิให้เกิดการกระทำอันตรายต่อชีวิตและร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยตนเองหรือถูกกระทำโดยบุคคลใด ๆ

๒. ให้กรมราชทัณฑ์พิจารณาแต่งตั้งบุคลากรอื่นในสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของเรือนจำแห่งนั้น ร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงในกรณีมีเหตุที่จะต้องสอบสวน ตามแนวหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๓/๒๙๔๗ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้มงวด กวดขัน การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด โดยให้นำข้อเท็จจริงและปัญหาตามคำร้องนี้เป็นข้อมูล และเร่งรัดสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐมดำเนินคดีนี้ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ทั้งนี้ ภายใน ๖๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้